

Lausunto

2.6.2026

VN/33943/2025
VN/33943/2025-VM-26

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto avoimena korkeakouluopetuksena suoritettavasta tutkinnosta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain, ammattikorkeakoululain, opintotukilain 4 §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (tutkinto avoimena korkeakouluopetuksena). Esitysluonnoksen mukaan korkeakouluille annettaisiin mahdollisuus järjestää suomen- ja ruotsinkielisiin alempiin ja ylempiin korkeakoulututkintoihin sekä ammattikorkeakoulututkintoihin ja ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin johtavaa koulutusta myös maksullisena avoimena korkeakouluopetuksena.

Avoimena korkeakouluopetuksena järjestettävä maksullinen tutkintokoulutus ei saisi heikentää korkeakoulujen järjestämää muuta tutkintokoulutusta ja siitä olisi perittävä opiskelijoilta vähintään koulutuksen järjestämisestä aiheutuvat kustannukset kattava maksu. Avoimena korkeakouluopetuksena tutkintoa suorittavat opiskelijat eivät olisi oikeutettuja opintotukeen eivätkä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palveluihin. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2028.

Valtiovarainministeriön lausunto

Valtiovarainministeriö kannattaa esitysluonnoksen tavoitetta laajentaa korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen tarjontaa ja suorittamismahdollisuuksia ilman julkisen rahoituksen lisäämistä. Esitysluonnoksessa maksullisen avoimen tutkintokoulutuksen mahdollisuus on suunnattu erityisesti työssäkäyville ja korkeakoulututkinnon jo suorittaneille. Tutkintokoulutukseen voisivat kuitenkin osallistua myös ensimmäistä korkeakoulututkintoaan suorittavat.

Nykyisin kaikki suomen tai ruotsin kielellä tarjottava tutkintoon johtava korkeakouluopetus (pois lukien tilauskoulutus) rahoitetaan valtionrahoituksella ja opinnot ovat maksuttomia opiskelijoille. Julkiset resurssit ovat kuitenkin rajallisia. Tämä johtaa siihen, että valtionrahoituksen määrä ja opintojen maksuttomuus rajoittavat tutkintokoulutuksen tarjontaa. Tämä tarkoittaa sitä, että osa hakijoista jää korkeakoulutuksen ulkopuolelle.

Esitysluonnoksen mukaan korkeakouluille annettaisiin mahdollisuus järjestää suomen- ja ruotsinkielisiin alempiin ja ylempiin korkeakoulututkintoihin sekä ammattikorkeakoulututkintoihin ja ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin johtavaa koulutusta myös maksullisena avoimena korkeakouluopetuksena. Valtiovarainministeriö katsoo, että tämä mahdollisuus voisi lisätä korkeakoulututkinnon suorittamisen mahdollisuuksia Suomessa. Korkeakoulujen tutkintokoulutuksen tarjonnan rajallisuus on myös osaltaan saanut opiskelijoita hakeutumaan ulkomaille suorittamaan maksullista korkeakoulututkintoa. Valtiovarainministeriö katsoo, että myös Suomessa olisi syytä olla mahdollisuus suorittaa tutkintoon johtavia korkeakouluopintoja omalla rahoituksella. Esitysluonnoksessa todetaan, että myös työnantaja voisi osallistua tutkintokoulutuksesta perittävien maksujen kustantamiseen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Esitysluonnoksen mukaan mahdollisuus suorittaa korkeakoulututkinto omalla rahoituksella ei vähentäisi maksuttomien korkeakouluopintojen suorittamisen mahdollisuuksia, sillä esitykseen sisältyy heikentämiskielto. Lisäksi luonnoksessa todetaan, että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä annetut opetus- ja kulttuuriministeriön asetukset on tarkoitus uudistaa korkeakoulujen vuosia 2029–2032 koskevalle sopimuskaudelle. Korkeakoulujen uusissa rahoitusmalleissa täyskätteellinen tutkintokoulutus on tarkoitus eriyttää korkeakoulujen laskennallisesta perusrahoituksesta. Täyskätteellisen koulutuksen kustannukset katetaan opiskelijoilta perittävillä maksuilla. Valtiovarainministeriö kannattaa muutosta.

Esitysluonnoksen mukaan maksullisen avoimen tutkintokoulutuksen alakohtainen tarjonta ja määrä riippuisi korkeakouluista. Luonnoksen mukaan maksullisesta koulutuksesta olisivat todennäköisimmin kiinnostuneita henkilöt, joiden tavoitteena on suorittaa korkeakoulututkinto ns. hakupainealta, mutta jotka eivät ole tulleet valituksi tällaiseen koulutukseen. Valtiovarainministeriö katsoo, että yleisesti ottaen maksullisen avoimen tutkintokoulutuksen kysyntä kohdistuisi aloille, joilla koulutuksesta saatava odotettu hyöty työllistymisen ja tulevien ansioiden myötä ylittää koulutuksesta aiheutuvan kustannuksen.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota esitysluonnoksen vaikutuksiin koskien työttömyysturvalla opiskelua. Työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltu ja eduskunnassa käsiteltävänä oleva työttömyysturvalain muutos (HE 86/2026) mahdollistaisi yli 25-vuotiaille opiskelun avoimessa korkeakouluopetuksessa ilman työttömyysetuuden menettämistä. Esitysluonnoksen mukaan on periaatteessa mahdollista, että osa opiskelijoista hakeutuisi suorittamaan maksullista avoimen tutkintoa työttömyysetuudella opintotuen sijaan. Valtiovarainministeriö katsoo, että joissain tapauksissa opiskelijan hakeutuminen avoimen tutkinnon puolelle voisi olla mahdollista, mutta käytännössä tämä lienee harvinaista avoimen tutkinnon täyskätteellisen hinnoittelun vuoksi. Valtiovarainministeriö toteaa, että maksullisen avoimen tutkintokoulutuksen tueksi ei tulisi luoda täysipäiväisen opiskelun mahdollistavaa opintotukea korkeampaa etuusmallia.

Lopuksi valtiovarainministeriö toteaa, että julkisia panostuksia koulutukseen tulee arvioida jatkuvasti suhteessa muihin tärkeisiin kohteisiin yhteiskunnassa. Julkisen talouden budjettirajoitteen myötä yhteen kohteeseen ohjattu julkinen raha on aina pois jostain toisesta kohteesta. Lisäksi julkisen talouden budjettirajoite korostaa myös korkeakoulutukseen kohdistetun rahoituksen kustannusvaikutavuuden merkitystä päätöksenteossa. Korkeakoulutuksen subventoimista julkisin varoin voidaan perustella koulutuksen positiivisilla ulkoisvaikutuksilla, joiden ansiosta koulutustason noususta voi hyötyä yksilöiden lisäksi koko yhteiskunta. Suurimpia hyötyjä koulutuksesta ovat kuitenkin koulutusta saavat henkilöt itse. Ei myöskään ole selvää, missä laajuudessa yhteiskunnan tulisi korkeakoulutuksen subventointia toteuttaa. Parlamentarisesti sovittu ns. velkajarru tarkoittaa, että tulevina vuosina myös korkeakoulujen valtionrahoituksen osalta rahoituksen vaikuttavuutta ja tehokasta kohdentumista tulee lisätä.

Vuosien 2027–2030 julkisen talouden suunnitelmassa todetaan, että julkisen talouden tilanne heikenee lähivuosina. Julkisen talouden alijäämä pieneni 3,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen v. 2025, mutta sen odotetaan kasvavan jälleen 4,6 prosenttiin v. 2026. Vuosina 2027–2030 alijäämä jää edelleen 4½ prosentin tienoille. Puolustusmenot jäävät korkealle tasolle ja kasvavat vuoden 2028 jälkeen merkittävästi lisää. Myös korkomenojen kasvu vaikeuttaa alijäämän pienentämistä. Julkisen talouden menojen ja tulojen välinen huomattava epätasapaino lisää julkisen talouden velkaantumista. Julkisyhteisöjen velan suhteessa BKT:hen arvioidaan ennusteen mukaan nousevan yli 99 prosentin vuoden 2030 lopussa. Talouden kasvun ennakoidaan pysyvän tulevina vuosikymmeninä vaimeana, kun tuottavuuden kehitys pysyy vaimeana ja työvoiman määrän kasvu hidastuu. Julkisen talouden kestävyttä heikentää myös nopea väestön ikääntyminen. Tulevina vuosina korkeakoulutettujen määrän lisääminen ja osaamistason nosto ovat keskeisiä tekijöitä Suomen talouskasvun ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kehittämisen näkökulmasta. Mutta kaikkea toivottua korkeakoulutusta ei ole mahdollista rahoittaa julkisin varoin. Tarvitaan myös uusia keinoja hyödyntää yksityistä rahoitusta erityisesti korkeakoulututkinnon jo suorittaneiden jatkuvan oppimisen osalta.

Apulaisbudjettipäällikkö

Annika Klimenko

Budjettineuvos

Sanna Nieminen

Jakelu OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tiedoksi OKM KTPO Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto, Jonna Korhonen
OKM KTPO Strategisen ohjauksen vastuualue, Laura Hansen

VN/33943/2025-VM-26

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: